

CRR
JOURNAL
OF CARDIORESPIRATORY RESEARCH

ISSN 2181-0974
DOI 10.26739/2181-0974

Journal of
CARDIORESPIRATORY
RESEARCH

Volume 3, Issue 3

2022

МИНИСТЕРСТВО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН

Журнал кардиореспираторных исследований

JOURNAL OF CARDIORESPIRATORY RESEARCH

Главный редактор: Э.Н.ТАШКЕНБАЕВА

Учредитель:

Самаркандский государственный
медицинский университет

Tadqiqot.uz

Ежеквартальный
научно-практический
журнал

ISSN: 2181-0974
DOI: 10.26739/2181-0974

N° 3
2022

Главный редактор:

Ташкенбаева Элеонора Негматовна

доктор медицинских наук, заведующая кафедрой внутренних болезней №2 Самаркандского Государственного медицинского университета, председатель Ассоциации терапевтов Самаркандской области. <https://orcid.org/0000-0001-5705-4972>

Заместитель главного редактора:

Хайбулина Зарина Руслановна

доктор медицинских наук, руководитель отдела биохимии с группой микробиологии ГУ «РСНПМЦХ им. акад. В. Вахидова» <https://orcid.org/0000-0002-9942-2910>

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ:

Аляви Анис Лютфуллаевич

академик АН РУз, доктор медицинских наук, профессор, Председатель Ассоциации Терапевтов Узбекистана, Советник директора Республиканского специализированного научно-практического центра терапии и медицинской реабилитации (Ташкент) <https://orcid.org/0000-0002-0933-4993>

Бокерия Лео Антонович

академик РАН, доктор медицинских наук, профессор, Президент научного центра сердечно-сосудистой хирургии им. А.Н. Бакулева (Москва), <https://orcid.org/0000-0002-6180-2619>

Курбанов Равшанбек Давлетович

академик АН РУз, доктор медицинских наук, профессор, Советник директора Республиканского специализированного научно-практического медицинского центра кардиологии (Ташкент), <https://orcid.org/0000-0001-7309-2071>

Шкляев Алексей Евгеньевич

д.м.н., профессор, ректор Федерального государственного бюджетного образовательного учреждения высшего образования «Ижевская государственная медицинская академия» Министерства здравоохранения Российской Федерации

Michał Tendera

профессор кафедры кардиологии Верхнесилезского кардиологического центра, Силезский медицинский университет в Катовице, Польша (Польша) <https://orcid.org/0000-0002-0812-6113>

Покушалов Евгений Анатольевич

доктор медицинских наук, профессор, заместитель генерального директора по науке и развитию сети клиник «Центр новых медицинских технологий» (ЦНМТ), (Новосибирск), <https://orcid.org/0000-0002-2560-5167>

Акилов Хабибулла Атауллаевич

доктор медицинских наук, профессор, Директор Центра развития профессиональной квалификации медицинских работников (Ташкент)

Ризаев Жасур Алимджанович

доктор медицинских наук, профессор, Ректор Самаркандского государственного медицинского университета, <https://orcid.org/0000-0001-5468-9403>

Абдиева Гулнора Алиевна

ассистент кафедры внутренних болезней №2 Самаркандского государственного медицинского университета, <https://orcid.org/0000-0002-6980-6278> (ответственный секретарь)

Зиядуллаев Шухрат Худойбердиевич

доктор медицинских наук, доцент, проректор по научной работе и инновациям Самаркандского Государственного медицинского университета <https://orcid.org/0000-0002-9309-3933>

Зуфаров Миржамол Мирумарович

доктор медицинских наук, профессор, руководитель отдела ГУ «РСНПМЦХ им. акад. В. Вахидова» <https://orcid.org/0000-0003-4822-3193>

Ливерко Ирина Владимировна

доктор медицинских наук, профессор, заместитель директора по науке Республиканского специализированного научно-практического медицинского центра фтизиатрии и пульмонологии Республики Узбекистан (Ташкент) <https://orcid.org/0000-0003-0059-9183>

Цурко Владимир Викторович

доктор медицинских наук, профессор Первого Московского государственного медицинского университета им. И.М. Сеченова (Москва) <https://orcid.org/0000-0001-8040-3704>

Камилова Умида Кабировна

д.м.н., профессор, заместитель директора по научной работе Республиканского специализированного научно-практического медицинского центра терапии и медицинской реабилитации (Ташкент) <https://orcid.org/0000-0002-1190-7391>

Тураев Феруз Фатхуллаевич

доктор медицинских наук, Директор Республиканского специализированного научно-практического медицинского центра эндокринологии имени академика Ю.Г. Туракулова

Саидов Максуд Арифович

к.м.н., директор Самаркандского областного отделения Республиканского специализированного научно-практического медицинского центра кардиологии (г. Самарканд)

Насирова Зарина Акбаровна

PhD, ассистент кафедры внутренних болезней №2 Самаркандского Государственного Медицинского университета (ответственный секретарь)

Bosh muharrir:

Tashkenbayeva Eleonora Negmatovna

*tibbiyot fanlari doktori, Samarqand davlat tibbiyot universiteti 2-sonli ichki kasalliklar kafedrasini mudiri,
Samarqand viloyati vrachlar uyushmasi raisi.
<https://orsid.org/0000-0001-5705-4972>*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Xaibulina Zarina Ruslanovna

*tibbiyot fanlari doktori, "akad V. Vohidov nomidagi RIJM davlat institutining mikrobiologiya guruhi
bilan biokimyo kafedrasini mudiri" <https://orcid.org/0000-0002-9942-2910>*

TAHRIRIYAT A'ZOLARI:

Alyavi Anis Lyutfullayevich

*O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining akademigi, tibbiyot fanlari doktori, professor,
O'zbekiston Terapevtlar uyushmasi raisi, Respublika ixtisoslashtirilgan ilmiy va amaliy tibbiy terapiya markazi va tibbiy reabilitatsiya direktori maslahatchisi
(Toshkent), <https://orcid.org/0000-0002-0933-4993>*

Bockeria Leo Antonovich

*Rossiya fanlar akademiyasining akademigi, tibbiyot fanlari doktori, professor, A.N. Bakuleva nomidagi yurak-qon tomir jarrohligi ilmiy markazi prezidenti (Moskva)
<https://orcid.org/0000-0002-6180-2619>*

Kurbanov Ravshanbek Davlatovich

*O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasining akademigi, tibbiyot fanlari doktori, professor,
Respublika ixtisoslashtirilgan kardiologiya ilmiy-amaliy tibbiyot markazining direktor maslahatchisi (Toshkent)
<https://orcid.org/0000-0001-7309-2071>*

Shklyayev Aleksey Evgenievich

Tibbiyot fanlari doktori, professor, Rossiya Federatsiyasi Sog'liqni saqlash vazirligining "Izhevsk davlat tibbiyot akademiyasi" Federal davlat byudjeti oliy ta'lim muassasasi rektori

Mixal Tendra

*Katovitsadagi Sileziya Tibbiyot Universiteti, Yuqori Sileziya Kardiologiya Markazi kardiologiya kafedrasini professori (Polsha)
<https://orcid.org/0000-0002-0812-6113>*

Pokushalov Evgeniy Anatolevich

*tibbiyot fanlari doktori, professor, "Yangi tibbiy texnologiyalar markazi" (YTTM) klinik tarmog'ining ilmiy ishlar va rivojlanish bo'yicha bosh direktorining o'rinbosari
(Novosibirsk) <https://orcid.org/0000-0002-2560-5167>*

Akilov Xabibulla Ataulayevich

tibbiyot fanlari doktori, professor, Tibbiyot xodimlarining kasbiy malakasini oshirish markazi direktori (Toshkent)

Rizayev Jasur Alimjanovich

*tibbiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat tibbiyot universiteti rektori
<https://orcid.org/0000-0001-5468-9403>*

Abdiyeva Gulnora Aliyevna

*Samarqand davlat tibbiyot universiteti 2-sonli ichki kasalliklar kafedrasini assistenti (mas'ul kotib)
<https://orcid.org/0000-0002-6980-6278>*

Ziyadullayev Shuxrat Xudoyberdiyevich

*tibbiyot fanlari doktori, dotsent, Samarqand davlat tibbiyot universitetining fan va innovatsiyalar bo'yicha prorektori (Samarqand)
<https://orcid.org/0000-0002-9309-3933>*

Zufarov Mirjamol Mirumarovich

*tibbiyot fanlari doktori, professor, "akad V. Vohidov nomidagi RIJM davlat muassasasi" bo'limi boshlig'i"
<https://orcid.org/0000-0003-4822-3193>*

Liverko Irina Vladimirovna

*tibbiyot fanlari doktori, professor, Respublika ixtisoslashtirilgan fiziologiya va pulmonologiya ilmiy-amaliy tibbiyot markazining ilmiy ishlar bo'yicha direktor o'rinbosari (Toshkent)
<https://orcid.org/0000-0003-0059-9183>*

Surko Vladimir Viktorovich

*tibbiyot fanlari doktori, professori I.M. Sechenov nomidagi Birinchi Moskva Davlat tibbiyot universiteti (Moskva)
<https://orcid.org/0000-0001-8040-3704>*

Kamilova Umida Kabirovna

*tibbiyot fanlari doktori, professor, Respublika ixtisoslashtirilgan terapiya va tibbiy reabilitatsiya ilmiy-amaliy tibbiyot markazi ilmiy ishlari bo'yicha direktor o'rinbosari (Toshkent)
<https://orcid.org/0000-0002-1190-7391>*

Turayev Feruz Fatxullayevich

*tibbiyot fanlari doktori, akademik Y.X.To'raqulov nomidagi Respublika ixtisoslashtirilgan endokrinologiya ilmiy amaliy tibbiyot markazi direktori
<https://orcid.org/0000-0002-1321-4732>*

Saidov Maqsud Arifovich

tibbiyot fanlari nomzodi, Respublika ixtisoslashgan kardiologiya ilmiy amaliy tibbiyot markazi Samarqand viloyat mintaqaviy filiali direktori (Samarqand)

Nasirova Zarina Akbarovna

Samarqand davlat tibbiyot instituti 2-sonli ichki kasalliklar kafedrasini assistenti, PhD (mas'ul kotib)

Chief Editor:

Tashkenbaeva Eleonora Negmatovna

Doctor of Medical Sciences, Head of the Department of Internal Diseases No. 2 of the Samarkand State Medical University, Chairman of the Association of Physicians of the Samarkand Region.
<https://orcid.org/0000-0001-5705-4972>

Deputy Chief Editor:

Xaibulina Zarina Ruslanovna

Doctor of Medical Sciences, Head of the Department of Biochemistry with the Microbiology Group of the State Institution "RSSC named after acad. V. Vakhidov", <https://orcid.org/0000-0002-9942-2910>

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

Alyavi Anis Lutfullaevich

Academician of the Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Medical Sciences, Professor, Chairman of the Association of Physicians of Uzbekistan, Advisor to the Director of the Republican Specialized Scientific - Practical Center of Therapy and Medical Rehabilitation (Tashkent)
<https://orcid.org/0000-0002-0933-4993>

Bockeria Leo Antonovich

Academician of the Russian Academy of Sciences, Doctor of Medical Sciences, Professor, President of the Scientific Center for Cardiovascular Surgery named after A.N. Bakuleva (Moscow)
<https://orcid.org/0000-0002-6180-2619>

Kurbanov Ravshanbek Davletovich

Academician of the Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Medical Sciences, Professor, Advisor to the Director Republican Specialized Scientific and Practical Medical Center of Cardiology, (Tashkent)
<https://orcid.org/0000-0001-7309-2071>

Shklyayev Aleksey Evgenievich

Doctor of Medical Sciences, Professor, Rector of the Federal State Budgetary Educational Institution of Higher Education "Izhevsk State Medical Academy" of the Ministry of Health of the Russian Federation

Michal Tendera

Professor of the Department of Cardiology, Upper Silesian Cardiology Center, Silesian Medical University in Katowice, Poland (Poland)
<https://orcid.org/0000-0002-0812-6113>

Pokushalov Evgeny Anatolyevich

Doctor of Medical Sciences, Professor, Deputy Director General for Science and Development of the Clinic Network "Center for New Medical Technologies" (CNMT), (Novosibirsk)
<https://orcid.org/0000-0002-2560-5167>

Akilov Xabibulla Atullaevich

Doctor of Medical Sciences, Professor, Center for the development of professional qualifications of medical workers (Tashkent)

Rizaev Jasur Alimjanovich

Doctor of Medical Sciences, Professor, Rector of the Samarkand State Medical University
<https://orcid.org/0000-0001-5468-9403>

Abdieva Gulnora Alievna

Assistant of the Department of Internal Diseases No. 2 of the Samarkand State Medical University
<https://orcid.org/0000-0002-6980-6278>
(Executive Secretary)

Ziyadullaev Shuhrat Khudoyberdievich

Doctor of Medical Sciences, Associate Professor, Vice-Rector for Science and Innovation of the Samarkand State Medical University (Samarkand)
<https://orcid.org/0000-0002-9309-3933>

Zufarov Mirjamol Mirumarovich

Doctor of Medical Sciences, Professor, Head of the Department of the State Institution "RSNPMTSH named after acad. V. Vakhidov"
<https://orcid.org/0000-0003-4822-3193>

Liverko Irina Vladimirovna

Doctor of Medical Sciences, Professor, Deputy Director for Science of the Republican Specialized Scientific and Practical Medical Center for Phthysiology and Pulmonology of the Republic of Uzbekistan (Tashkent)
<https://orcid.org/0000-0003-0059-9183>

Tsurko Vladimir Viktorovich

Doctor of Medical Sciences, professor Of Moscow State Medical University by name I.M. Sechenov (Moscow)
<https://orcid.org/0000-0001-8040-3704>

Kamilova Umida Kabirovna

Doctor of Medicine, professor, deputy director of Scientific unit of the Republican specialized scientific and practical medical center for therapy and medical rehabilitation (Tashkent)
<https://orcid.org/0000-0002-1190-7391>

Turaev Feruz Fatxullaevich

Doctor of Medical Sciences, Director of the Republican Specialized Scientific and Practical Medical Center of Endocrinology named after Academician Yu.G. Turakulova

Saidov Maksud Arifovich

Candidate of Medical Sciences, Director of the Samarkand Regional Department of the Republican Specialized Scientific and Practical Medical Center of Cardiology (Samarkand)

Nasyrova Zarina Akbarovna

PhD, Assistant of the Department of Internal Diseases No. 2 of the Samarkand State Medical University (Executive Secretary)

Алимов Дониёр Анварович
доктор медицинских наук, директор
Республиканского научного центра
экстренной медицинской помощи

Янгиев Бахтиёр Ахмедович
кандидат медицинских наук,
директор Самаркандского филиала
Республиканского научного центра
экстренной медицинской помощи

Абдуллаев Акбар Хатамович
доктор медицинских наук, главный
научный сотрудник Республиканского
специализированного научно-практического
центра медицинской терапии и
реабилитации
<https://orcid.org/0000-0002-1766-4458>

Агабабян Ирина Рубеновна
кандидат медицинских наук, доцент,
заведующая кафедрой терапии ФПДО,
Самаркандского Государственного
медицинского института

Алиева Нигора Рустамовна
доктор медицинских наук, заведующая
кафедрой Госпитальной педиатрии №1 с
основами нетрадиционной медицины
ТашПМИ

Исмаилова Адолат Абдурахимовна
доктор медицинских наук, профессор,
заведующая лабораторией
фундаментальной иммунологии Института
иммунологии геномики человека АН РУз

Камалов Зайнитдин Сайфутдинович
доктор медицинских наук, профессор,
заведующий лабораторией иммунорегуляции
Института иммунологии и геномики
человека АН РУз

Каюмов Улугбек Каримович
доктор медицинских наук, профессор,
заведующий кафедрой внутренних болезней
и телемедицины Центра развития
профессиональной квалификации
медицинских работников

Хусинова Шоира Акбаровна
кандидат философских наук, доцент,
заведующая кафедрой общей практики,
семейной медицины ФПДО Самаркандского
Государственного медицинского института

Шодиколова Гуландом Зикрияевна
д.м.н., профессор, заведующая кафедрой
внутренних болезней № 3 Самаркандского
Государственного Медицинского
Института (Самарканд)
<https://orcid.org/0000-0003-2679-1296>

Alimov Doniyor Anvarovich
tibbiyot fanlari doktori, Respublika
shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazi
direktori (Toshkent)

Yangiyev Baxtiyor Axmedovich
tibbiyot fanlari nomzodi,
Respublika shoshilinch tibbiy
yordam ilmiy markazining
Samarqand filiali direktori

Abdullaev Akbar Xatamovich
tibbiyot fanlari doktori, O'zbekiston
Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining
"Respublika ixtisoslashtirilgan terapiya va
tibbiy rehabilitatsiya ilmiy-amaliy
tibbiyot markazi" davlat
muassasi bosh ilmiy xodimi
<https://orcid.org/0000-0002-1766-4458>

Agababayan Irina Rubenovna
tibbiyot fanlari nomzodi, dotsent, DKTF,
terapiya kafedrasini mudiri, Samarqand
davlat tibbiyot instituti

Alieva Nigora Rustamovna
tibbiyot fanlari doktori, 1-sonli gospital
pediatriya kafedrasini mudiri, ToshPTI

Ismoilova Adolat Abduraximovna
tibbiyot fanlari doktori, professor,
O'zbekiston Respublikasi Fanlar
akademiyasining Odam genomikasi
immunologiyasi institutining fundamental
immunologiya laboratoriyasining mudiri

Kamalov Zaynitdin Sayfutdinovich
tibbiyot fanlari doktori, professor,
O'zbekiston Respublikasi Fanlar
akademiyasining Immunologiya va inson
genomikasi institutining Immunogenetika
laboratoriyasi mudiri

Qayumov Ulug'bek Karimovich
tibbiyot fanlari doktori, professor, Tibbiyot
xodimlarining kasbiy malakasini oshirish
markazi, ichki kasalliklar va teletibbiyot
kafedrasini mudiri (Toshkent)

Xusinova Shoira Akbarovna
tibbiyot fanlari nomzodi, dotsent,
Samarqand davlat tibbiyot instituti DKTF
Umumiy amaliyot va oilaviy tibbiyot
kafedrasini mudiri (Samarqand)

Shodiqulova Gulandom Zikriyevna
tibbiyot fanlari doktori, professor,
Samarqand davlat tibbiyot instituti 3- ichki
kasalliklar kafedrasini mudiri (Samarqand)
<https://orcid.org/0000-0003-2679-1296>

Alimov Doniyor Anvarovich
Doctor of Medical Sciences, Director of the
Republican Scientific Center of Emergency
Medical Care

Yangiev Bakhtiyor Axmedovich
PhD, Director of Samarkand branch of
the Republican Scientific Center of
Emergency Medical Care

Abdullaev Akbar Xatamovich
Doctor of Medical Sciences,
Chief Researcher of the State Institution
"Republican Specialized Scientific and
Practical Medical Center for Therapy and
Medical Rehabilitation" of the Ministry of
Health of the Republic of Uzbekistan,
<https://orcid.org/0000-0002-1766-4458>

Agababayan Irina Rubenovna
PhD, Associate Professor, Head of the
Department of Therapy, FAGE, Samarkand
State Medical Institute

Alieva Nigora Rustamovna
Doctor of Medical Sciences, Head of the
Department of Hospital Pediatrics No. 1 with
the basics of alternative medicine, TashPMI

Ismailova Adolat Abduraximovna
doctor of Medical Sciences, Professor, Head of
the Laboratory of Fundamental Immunology of
the Institute of Immunology of Human
Genomics of the Academy of Sciences
of the Republic of Uzbekistan

Kamalov Zaynitdin Sayfutdinovich
doctor of Medical Sciences, Professor, Head of
the Laboratory of Immunogenetics of the
Institute of Immunology and Human Genomics
of the Academy of Sciences of the
Republic of Uzbekistan

Kayumov Ulugbek Karimovich
Doctor of Medical Sciences, Professor,
Head of the Department of Internal Diseases
and Telemedicine of the Center for the
development of professional qualifications
of medical workers

Khusinova Shoira Akbarovna
PhD, Associate Professor, Head of the
Department of General Practice,
Family Medicine FAGE of the
Samarkand State Medical Institute

Shodiqulova Gulandom Zikriyevna
Doctor of Medical Sciences, professor, head of
the Department of Internal Diseases N 3 of
Samarkand state medical institute (Samarkand)
<https://orcid.org/0000-0003-2679-1296>

ОБЗОРНЫЕ СТАТЬИ/ АБИЙОТЛАР SHARHI/ REVIEW ARTICLES

1. **Исмаилов Ж.А.**
Патогенетические аспекты осложнений при бронхообструктивном синдроме
Ismailov J.A.
Pathogenetic aspects of complications in broncho-obstructive syndrome
Ismailov J.A.
Bronxoobstruktiv sindromda asoratlar yuzaga kelishining patogenetik aspektlari..... 9
2. **Кодиров А.Э., Зиядуллаев Ш.Х., Ким А.А., Ташкенбаева Э.Н., Камалов З.С., Олимжонова Ф.Ж.**
Клинические проявления, иммунопатогенез диффузного токсического зоба
Kodirov A.E., Ziyadullaev Sh.Kh., Kim A.A., Tashkenbayeva E.N., Kamalov Z.S., Olimjonova F.Zh.
Clinical manifestations, immunopathogenesis of diffuse toxic goiter
Kodirov A.E., Ziyadullaev Sh.X., Kim A.A., Tashkenbayeva E.N., Kamolov Z.S., Olimjonova F.J.
Diffuz zaharli buqoqning klinik ko'rinishi, immunopatogenezi..... 13

ОРИГИНАЛЬНЫЕ СТАТЬИ/ ORIGINAL MAQOLALAR/ ORIGINAL ARTICLES

3. **Агабабян И.Р., Исмаилов Ж.А.**
Методы раннего выявления и лечения осложнений хронической обструктивной болезни легких
Agababyan I.R., Ismailov J.A.
Methods for early detection and treatment of complications of chronic obstructive pulmonary disease
Agababyan I.R., Ismailov J.A.
O'pkaning surunkali obstruktiv kasalligida asoratlarni erta aniqlash va davolash usullari..... 19
4. **Агабабян И.Р., Исмоилова Ю.А.**
Состояния на фоне длительного наблюдения больных с хронической сердечной недостаточностью
Agababyan I.R., Ismoilova Y.A.
Situation on the background of long-term follow-up of patients with chronic heart failure
Agababyan I.R., Ismoilova Y.A.
Surunkali yurak yetishmovchiligi bor bo'lgan bemorlarni uzoq muddatli kuzatish fonidagi ahvol..... 27
5. **Аляви Б.А., Абдуллаев А.Х., Далимова Д.А., Узоков Ж.К.**
Антиагрегационная и гиполипидемическая терапия в лечении и реабилитации больных ишемической болезнью сердца после эндоваскулярного вмешательства
Alyavi B.A., A.Kh.Abdullaev, D.A.Dalimova, Zh.K.Uzokov
Antiaggregatory and hypolipidemic therapy in the treatment and rehabilitation of patients with coronary heart disease after endovascular intervention
Alyavi B.A., A.X.Abdullaev, D.A.Dalimova, Zh.K.Uzokov
Endovaskulyar aralashuvdan so'ng yurak iskemik kasalligi bilan og'rigan bemorlarni davolash va reabilitatsiya qilishda antiagregatsion va gipolipidemik terapiya..... 32
6. **Edyta Nabialek, Maciej Kaźmierski**
Кардиоваскулярные факторы риска и уровень экспрессии микроРНК у больных инфарктом миокарда
Edyta Nabialek, Maciej Kaźmierski
Cardiovascular risk factors and expression level of microRNA in patients with myocardial infarction
Edyta Nabialek, Maciej Kaźmierski
Miokard infarkti bo'lgan bemorlarda yurak-qon tomir xavf omillari va mikroRNKning ifoda darajasi..... 37
7. **Махманов Л.С., Исмоилова Ш.О., Абдухаликов О.З.**
Диагностика и лечение витамин В12 дефицитной анемии, связанного с helicobacter pylori
Makhmanov L.S., Ismoilova Sh.O., Abdukhalikov O.Z.
Diagnosis and treatment of vitamin B12 deficiency anemia associated with helicobacter pylori
Makhmanov L.S., Ismoilova Sh.O., Abdukhalikov O.Z.
Helicobacter pylori bilan assotsiatsiyalangan vitamin B12 tanqisligi kamqonligini tashxislash va davolash..... 43
8. **Мухсинов Ф.М., Ливерко И.В.**
Фенотипические предикторы и биомаркеры прогноза эффективности антимикробной терапии
Mukhsinov F.M., Liverko I.V.
Phenotypic predictors and biomarkers for forecasting the effectiveness of antimicrobial therapy
Muxsinov F.M., Liverko I.V.
Antimikrob terapiya samaradorligini bashorat qiluvchi fenotipik belgilar va biomarkerlar..... 54
9. **Насирова А.А.**
Характеристики качества жизни больных бронхиальной астмой, хронической обструктивной болезнью легких и их сочетанием
Nasirova A.A.
Characteristics of the quality of life of patients with bronchial asthma, chronic obstructive pulmonary disease, and their combination
Nasirova A.A.
Bronxial astma va o'pkaning surunkali obstruktiv kasalligi va ularning kombinatsiyasi bilan og'rigan bemorlarning hayot sifatining xususiyatlari..... 59

10. Насырова З.А.	Роль полиморфизма локуса -819 C/T (rs1800871) гена IL-10 при дестабилизации ишемической болезни сердца у больных с нейросенсорными расстройствами	
Nasyrova Z.A.	The role of IL-10 gene -819 C/T (rs1800871) polymorphism in destabilization of coronary heart disease in patients with neurosensory disorders	
Nasirova Z.A.	Neurosensor buzilishlar kuzatilgan bemorlarda IL-10 geni -819 C/T (rs1800871) polimorfizmining yuragi koronar kasalligining nostabillanishidagi roli.....	66
11. Низов А.А., Дашкевич О.В., Сучкова Е.И., Куликова Н.А., Бирченко Н.С., Акулина М.В.	Возможности коррекции метаболического синдрома фитоэктодистероидами	
Nizov A.A., Dashkevich O.V., Suchkova E.I., Kulikova N.A., Birchenko N.S., Akulina M.V.	Possibilities of the metabolic syndrome correction by phytoecdysteroids	
Nizov A.A., Dashkevich O.V., Suchkova E.I., Kulikova N.A., Birchenko N.S., Akulina M.V.	Fidoekdisterooidlar bilan metabolik sindromni tuzatish imkoniyatlari.....	71
12. Ниязова Ф.Н., Ливерко И.В.	Медицинские ошибки применения антибактериальных препаратов группы цефалоспоринов на амбулаторном этапе лечения	
Niyazova F.N., Liverko I. V.	Medical mistakes in the use of antibacterial drugs of the cephalosporin group at the outpatient stage of treatment	
Niyazova F.N., Liverko I.V.	Ambulator davolash bosqichida sefalosporin guruhi antibakterial preparatlarini qo'llashdagi tibbiy xatolar.....	77
13. Пулатов С.С., Камалова М.И.	Ранняя вертикализация больных с ишемическим инсультом на фоне ИБС	
Pulatov S.S., Kamalova M.I.	Early verticalization of patients with ischemic stroke against the background of ischemic stroke	
Пулатов С.С., Камалова М.И.	Yurak ishemik kasalligi fonida ishemik iinsult bo'lgan bemorlarni erta vertikalizasiya qilish.....	82
14. Ражабов Х.С., Ливерко И.В.	Чрезмерная дневная сонливость - предиктор психоэмоциональных нарушений и качества жизни больных хронической обструктивной болезнью легких	
Rajabov K.S., Liverko I.V.	Excessive daytime sleepiness is a predictor of psychoemotional disorders and the quality of life of patients with chronic obstructive pulmonary disease	
Rajabov X.S., Liverko I.V.	Haddan tashqari kunduzgi uyquchanlik - surunkali obstruktiv o'pka kasalligi bilan og'rigan bemorlarda psixoemotsional buzilishlar va hayot sifatini bashorat qilish belgisi.....	85
15. Саидова М.М.	Доклинический процесс разработки лекарств механизмов ревматоидного артрита для изучения морфологических изменений структуры клеток и сосудов сердца у экспериментальных животных	
Saidova M.M.	Preclinical drug development process of rheumatoid arthritis mechanisms to study morphological changes in the cell and vascular structure of the heart in experimental animals	
Saidova M.M.	Ekperimental hayvonlarda yurak hujayralari va qon tomirlari tuzilishidagi morfologik o'zgarishlarni o'rganish uchun klinikadan oldingi jarayonda revmatoid artrit mexanizmlarni ishlab chiqish.....	91
16. Сулайманова Н.Э., Рахимова Х.М.	Оценка качества предоставляемых медицинских услуг по профилактике осложнений сердечно-сосудистых заболеваний	
Sulaymanova N.E., Rakhimova H.M.	Assessment of the quality of medical services provided in the prevention of complications of cardiovascular diseases	
Sulaymanova N.E., Rakhimova H.M.	Yurak qon tomir kasalliklari asoratlari profilaktikasida ko'rsatiladigan tibbiy xizmat sifatini baholash.....	94
17. Холиков И.Б., Ташкенбаева Э.Н.	Эхокардиографическая анатомия правого желудочка сердца: доступы визуализации	
Kholikov I.B., Tashkenbaeva E.N.	Echocardiographic anatomy of the right ventricle: visualization accesses	
Xolikov I.B., Tashkenbaeva E.N.	Yurak o'ng qorinchasining exokardiografik anatomiyasi: tekshirish yo'llari.....	98

ОРИГИНАЛЬНЫЕ СТАТЬИ/ORIGINAL MAQOLALAR/ORIGINAL ARTICLES

Агабабян Ирина Рубеновна

к.м.н., доцент, заведующая кафедрой терапии,
кардиологии и функциональной диагностики
ФПДО Самаркандского Государственного
медицинского университета,
Самарканд, Узбекистан

Исмаилов Жамшид Абдураимович

PhD, заведующий кафедрой внутренних
болезней №4 Самаркандского государственного
медицинского университета
Самарканд, Узбекистан

МЕТОДЫ РАННЕГО ВЫЯВЛЕНИЯ И ЛЕЧЕНИЯ ОСЛОЖНЕНИЙ ХРОНИЧЕСКОЙ ОБСТРУКТИВНОЙ БОЛЕЗНИ ЛЕГКИХ

For citation: Agababayan I.R., Ismailov J.A. METHODS FOR EARLY DETECTION AND TREATMENT OF COMPLICATIONS OF CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE. Journal of cardiorespiratory research. 2022, vol 3, issue 3, pp.19-26

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7145873>

АННОТАЦИЯ

В настоящее время хроническая обструктивная болезнь легких (ХОБЛ) считается предотвратимым и излечимым заболеванием. Хроническая обструктивная болезнь легких (ХОБЛ) — предотвратимое и поддающееся лечению заболевание у пациентов с бронхообструктивным заболеванием, имеющее выраженные проявления в легких и за их пределами. Характеризуется постоянным ограничением воздушного потока. Обычно клиническое течение болезни нарастает и зависит от патогенного действия токсических частиц или газов, вызывающих хроническое воспаление в легких. Выявление патогенетических механизмов, обуславливающих возникновение осложнений и их лечение, является одной из актуальных проблем современности. Хроническая обструктивная болезнь легких, осложненная хронической сердечной недостаточностью, характеризуется превосходством патогенетических механизмов эндотелиальной дисфункции по сравнению с больными СЮЭ. Применение комплекса ивабрадина характеризуется улучшением качества жизни на основании описательных вопросов по опроснику SGRQ и опроснику EQ-5D-5L.

Ключевые слова: хроническая обструктивная болезнь легких, хроническая сердечная недостаточность, лечение, про-МНП, эндотелий.

Agababayan Irina Rubenovna

PhD, Associate Professor, Head of the
Department of Therapy, Cardiology
and Functional Diagnostics of the
Samarkand State Medical University,
Samarkand, Uzbekistan

Ismailov Jamshid Abduraimovich

PhD, Head of the Department of Internal
Medicine №4, Samarkand State
Medical University
Samarkand, Uzbekistan

METHODS FOR EARLY DETECTION AND TREATMENT OF COMPLICATIONS OF CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE

ANNOTATION

Chronic obstructive pulmonary disease (COPD) is now considered a preventable and treatable disease. Chronic obstructive pulmonary disease (COPD) is a preventable and treatable disease in patients with bronchial obstructive disease that has significant manifestations in the lungs and beyond. It is characterized by constant restriction of an air stream. Usually, the clinical course of the disease increases and depends on the pathogenic action of toxic particles or gases that cause chronic inflammation in the lungs. Identification of pathogenetic mechanisms that cause the occurrence

of complications and their treatment is one of the urgent problems of our time. Chronic obstructive pulmonary disease complicated by chronic heart failure is characterized by the superiority of pathogenetic mechanisms of endothelial dysfunction compared to patients with SYUE. The use of the ivabradine complex is characterized by an improvement in the quality of life based on descriptive questions according to the SGRQ questionnaire and the EQ-5D-5L questionnaire.

Keywords: chronic obstructive pulmonary disease, chronic heart failure, treatment, pro-BNP, endothelium.

Agababyan Irina Rubenovna

Samarqand davlat tibbiyot universiteti
diplomdan keyinni ta'lim fakulteti terapiya,
kardiologiya va funktsional diagnostika
kafedrasini mudiri, t.f.n., dotsent

Samarqand, O'zbekiston

Ismailov Jamshid Abduraimovich

Samarqand davlat tibbiyot universiteti
4-son ichki kasalliklar kafedrasini mudiri PhD
Samarqand, O'zbekiston

O'PKANING SURUNKALI OBSTRUKTIV KASALLIGIDA ASORATLARNI ERTA ANIQLASH VA DAVOLASH USULLARI

ANNOTATSIYA

Hozirgi kunda o'pkaning surunkali obstruktiv kasalligining (O'SOK) oldini olish va davolash mumkin bo'lgan kasallik sifatida qaralmoqda. O'pkaning surunkali obstruktiv o'pka kasalligi - bu bemorlarda kasallikning bronxoobstruktiv jarayon bilan kechadigan kasallik bo'lib o'pka va undan tashqaridagi sezilarli ko'rinishga ega bo'lgan oldini olish va davolash mumkin bo'lgan kasallik hisoblanadi. U doimiy ravishda havo oqimining chegaralanishi bilan tavsiflanadi. Odatda kasallik klinikasi kuchayib boradi va o'pkada surunkali yallig'lanishni keltirib chiqaradigan zaharli zarrachalar yoki gazlarning patogen ta'siriga bog'liq. Asoratlarni yuzaga kelishini aniqlash mumkin bo'lgan patogenetik mexanizmlarni aniqlash va ularni davolash bubungi kunning dolzarb muammolaridan biridir. Surunkali yurak yetishmovchiligi bilan asoratlangan o'pkaning surunkali obstruktiv kasalligi endotelial disfunktsiya patogenetik mexanizmlari SYUE bilan bemorlarga qaraganda ustunligi bilan tavsiflanadi. Ivabradin kompleksidan foydalanish SGRQ so'rovnomasiga va EQ-5D-5L so'rovnomasiga ko'ra tavsiflovchi savollar asosida hayot sifatini yaxshilash bilan tavsiflanadi.

Kalit so'zlar: O'pkaning surunkali obstruktiv kasalligi, surunkali yurak yetishmovchiligi, davolash, pro BNP, endotelial

Mamlakatimizda oxirgi yillarda O'SOK va yurak yetishmovchiligi muammosiga bag'ishlangan shu bilan birga, ushbu kasallikning rivojlanishi patogenetik mexanizmlari ochib berish, erta tashxislash va davolashning yangi samarali usullarini ishlab chiqishga qaratilgan, hamda ushbu guruhdagi bemorlarni olib borish bo'yicha kengroq izlanishlarni o'tkazish maqsadga muvofiqligi hozirgi kun talabidir [1]. Shuningdek, surunkali yurak yetishmovchiligi bilan asoratlangan O'SOK bilan kasallangan bemorlarda klinik, biokimyoviy, immunologik va funksional o'zgarishlarni o'z vaqtida tashxislash, patogenetik jihatdan asoslash va davolash bo'yicha ilmiy ishlarga kam e'tibor berilmoqda.

Bugungi kunda noqulay epidemiologik vaziyat nafaqat butun dunyoda, balki MDX mamlakatlarida uchrashi o'z navbatida o'pka-bronx kasalliklari bilan kasallanish holatini barqaror ortib borishi bilan tavsiflanadi. O'SOK, metabolik sindrom va surunkali yurak yetishmovchiligi yuqumli bo'lmagan va keng tarqalgan kasalliklar guruhiga kiradi [14]. Qirq yoshgacha bo'lgan guruhdagi o'lim sabablari orasida u arterial gipertenziya va surunkali koronar yetishmovchilikdan keyin uchinchi o'rinda turadi va arterial gipertenziya, YuIK va SYUE shakllanishining bevosita ishtirokchisidir [3].

Jahonda o'pka surunkali obstruktiv kasalligi xavf omillarini o'rganish, ya'ni shaharlar havosining ifloslanishi, sanoat changlari miqdorining ortishi, tamaki chekish, nafas yo'llarining yuqumli kasalliklari, ularning tez-tez avj oloyotgani, kasallikning boshlang'ich davrlarida erta tashxislashning o'ziga xos tamoyillarini va fundamental asoslarini amaliy jihatdan o'rganish maqsadida qator ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilmoqda [2, 4, 5]. Bu borada surunkali yurak yetishmovchiligi bilan asoratlangan o'pkaning surunkali obstruktiv kasalligida endotelial disfunktsiyaning patogenetik mexanizmlari, prokoagulyant omillar faolligi, immunologik statusni va natriyuretik peptid miqdorini, nafas va yurak tizimlarining funksional holatini baholash asosida samarali davolash tartibini amaliyotga tatbiq qilish chora tadbirlar kompleksini takomillashtirishga qaratilgan ilmiy tadqiqotlarni olib borish muhim ahamiyat kasb etmoqda [5, 9, 11].

Ilmiy adabiyotlarini tahlil qilganda, so'nggi yillarda ichki kasalliklar amaliyotda O'SOK bilan og'rikan bemorlarda nogironlik va o'lim xavfi yuqori bo'lganligi sababli, bu muammo sog'liqni saqlash sohasining asosiy yechimga muhtoj masalalaridan biri hisoblanadi [6, 12].

Dunyoda bugungi pandemiya davrida nafas tizimi kasalliklari nafaqat tibbiy, balki ijtimoiy va iqtisodiy muammolardan biri bo'lib, ularning keng tarqalishi va ko'plab asoratlar keltirib chiqishi kuzatilmoqda. JSST ma'lumotlariga ko'ra, 2030 yilga kelib o'pka surunkali obstruktiv kasalligi (O'SOK) dunyoda o'lim sabablari orasida uchinchi o'rinni egallaydi va ayni paytda yiliga 3 millionga yaqin o'lim O'SOK bilan bog'liqligi aniqlangan [8]. Zararli odatlar, metabolik sindrom, xususan semirish O'SOKning asosiy xavf omillaridan biridir [7, 13].

Tadqiqot metodlari va usullari. Samarqand viloyat ko'p tarmoqli tibbiyot markazida 2019-2021 yillarda pulmonologiya bo'limida amalga oshirildi. Tadqiqotlar maqsadidan kelib chiqib, bemorlar anamnezi, kasallik tarixidagi bemorlar yoshiga ko'ra tekshiruv uchta qiyosiy guruhda olib borildi. Birinchi asosiy guruhdagi 110 nafar SYUE va O'SOK II-III bosqichidagi bilan kasallangan bemorlarni o'rganish natijalariga asoslangan: ayollar 34 nafar (30,9%), erkaklar 76 nafar (69,09%). Ikkinchi nazorat guruhiga 50 nafar SYUE bilan kasallangan bemorlar o'rganildi, bunda ayollar 21 nafar (42%), erkaklar 29 nafar (58%) ni, uchinchi nazorat guruhida 30 nafar sog'lom kishilarni shundan 15 nafar erkaklar (50%) va 15 nafar ayollarni (50%) tashkil qiladi.

Ushbu ish asosiy guruhdagi 110 nafar SYUE va O'SOK II-III bosqichidagi bilan kasallangan bemorlarni o'rganish natijalariga asoslangan: ayollar 34 nafar (30,9%), erkaklar 76 nafar (69,09%). Ikkinchi nazorat guruhiga 50 nafar SYUE bilan kasallangan bemorlar o'rganildi bunda ayollar 21 nafar (42%), erkaklar 29 nafar (58%) ni, uchinchi nazorat guruhida 30 nafar sog'lom kishilarni shundan 15 nafar erkaklar (50%) va 15 nafar ayollarni (50%) tashkil qiladi.

2019 yildan 2021 yilgacha SamVKTMB birinchi terapiya bo'limi, qabul bo'limi terapevt xonasiga murojaat qilib kelgan bemorlar ko'rikdan o'tkazildi.

Tadqiqotlar maqsadidan kelib chiqib, bemorlar anamnezi, kasallik tarixidagi bemorlar yoshiga ko'ra tekshiruv ikkita qiyosiy guruhda olib borildi.

Birinchi (asosiy) guruhni 50 yoshgacha bo'lgan 60 nafar bemor (20 nafar ayol 33,33%; 40 nafar erkak 66,66%) tashkil etdi. 50 yoshdan katta 50 nafar (14 nafar ayol 28 %; 36 nafar erkak 72 %) bemordan iborat bo'ldi.

Ikkinchi (nazorat) guruhni 50 yoshgacha bo'lgan 30 nafar bemor (12 nafar ayol 40%; 18 nafar erkak 60%) tashkil etdi. 50 yoshdan katta 20 nafar (9 nafar ayol 45%; 11 nafar erkak 55%) bemordan iborat bo'ldi.

Birinchi guruhdagi bemorlarning yoshi 50 yoshgacha bo'lgan bemorlar 21-50 yoshda bo'lib, o'rtacha 36,8±0,7 yilni, 50 yoshdan katta

bo'lgan bemorlarning yoshi esa 51-76 yoshda, o'rtacha 61,0±0,6 yilni tashkil qildi.

Ikkinchi guruhdagi bemorlarning yoshi 50 yoshgacha bo'lgan bemorlar 20-50 yoshda bo'lib, o'rtacha 35,6±0,6 yilni, 50 yoshdan katta bo'lgan bemorlarning yoshi esa 51-70 yoshda, o'rtacha 56,0±0,7 yilni tashkil qildi.

Jadval 1

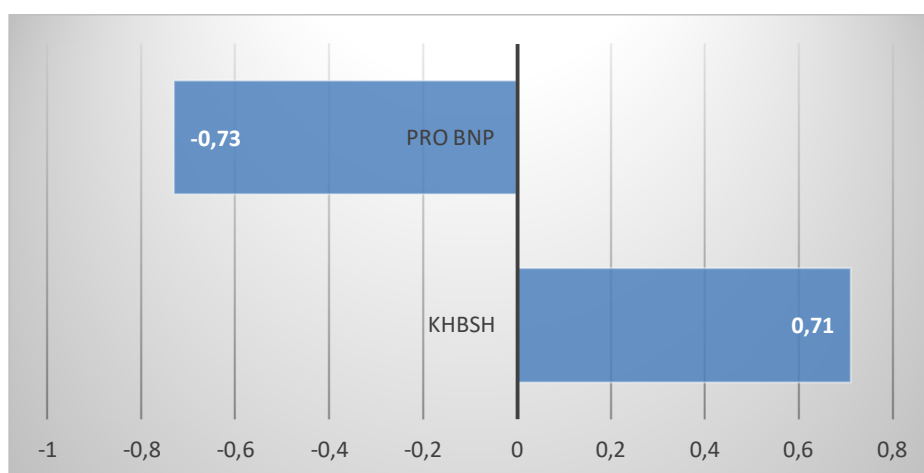
Asosiy guruhdagi bemorlarning klinik xususiyatlari			
Ko'rsatgichlar		O'rtacha yosh	Minimal yosh
Yosh		48,9	21
		Maksimal yosh	
		76	
		guruhdagi bemorlarning umumiy soniga %	
Jinsi	Erkaklar	76	69,09 %
	Ayollar	34	30,9 %
Tana vazni indeksi kg/m ²		27,8 (25,2; 29,7)	
SYuE	NYHA I FS	20	18,18 %
	NYHA II FS	38	34,54 %
	NYHA III FS	52	47,27 %
SYuE yiliga o'rtacha kasalxonaga yotqizish soni		3	
O'SOK	I daraja	23	20,9 %
	II daraja	53	48,18 %
	III daraja	34	30,9 %
Chekish davomiyligi		32 [28; 36]	
Emfizema		41	
		37,27 %	
O'pka gipertenziyasi (ExoKG)	I daraja	38	34,54
	II daraja	9	8,18
	III daraja	3	2,72

Quyidagi jadvalda asosiy guruhdagi bemorlarning jinsi, yoshi, tana vazni indeksi, SYuE va O'SOK darajasi funksional sinfi bo'yicha tarqalishi jihatidan ko'rsatilgan. Asosiy guruh tarkibiga SYuE va O'SOK bilan og'rigan 110 nafar bemor kiritilgan, ularning o'rtacha yoshi 48,9 [21, 76] yosh, guruhdagi bemorlarning aksariyati erkaklar 76 (69,09%) va ayollar 34 (30,09%) nafarni tashkil qiladi. O'rganilgan bemorlarning SYuE FS lari bilan kasallanish darajasi mos ravishda NYHA I FS 20 (18,18%)ni, NYHA II FS 38 (34,54%)ni, NYHA III FS 52 (47,27%)ni tashkil qiladi. Chekish davomiyligi o'rtacha 32 yildan iborat. Asosiy guruhdagi bemorlarning 23 nafari O'SOK I darajasi bilan, 53 nafari O'SOK II darajasi va 34 nafari O'SOK III darajasi bilan kasallangan. Bemorlarning 41 nafarida o'pka emfizemasi uchraydi. ExoKG da o'pka gipertenziyasining I darajasi 38, II darajasi 9 va III darajasi 3 nafar bemorlarda aniqlandi.

O'SOK bilan 110 bemor tekshirildi. Ikkinchi nazorat guruhiga 50 nafar SYuE bilan kasallangan bemorlarni va uchinchi nazorat guruhida 30 nafar sog'lom kishilarni tashkil qiladi. Farqlarni baholashning statik usullarini qo'llash uchun jinsga, yoshga, davomiyligiga va kasallikning og'irlik darajasini inobatga olgan holda guruhlarini yaratish talab qilindi.

Natijalar va munozaralar. Surunkali yurak yetishmovchiligi bilan asoratlangan O'SOK bilan og'rigan bemorlarni davolashda SYuE xususiyatlarini aniqlash uchun tadqiqotning dastlabki bosqichida bemorlarning barcha namunalari o'zaro tahlil qilish amalga oshirildi.

Asosiy korrelyatsiyalar SYuE tavsiflovchi ko'rsatkichlarga ega edi. proBNP (r=-0,73) SYuE klinik holatni baholash shkalasi (KHBSH) (r=0,71), ChQ SKO' va ChQ ChF 6-daqiqalik yurish testi, EQ-5D-5L bilan teskari kuchli to'g'ridan-to'g'ri bog'liqlik bor.

1-rasm. pro-BNP ning o'zaro bog'liqligi.

Qizig'i shundaki, O'SOK xarakterlovchi BODE indeksi proBNP miqdori hamda sog'lomlikni baholovchi EQ-5D-5L so'rovnomasi solishtirilganda bog'liqlik mavjudligi katta qiziqish uyg'otadi va O'SOK da proBNP ni aniqlash muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

SYuE funksional sinfini tavsiflovchi parametrlarning o'zaro bog'liqligini aks ettiruvchi chap qorinchaning sistoladan keyingi va

diastoladan keyingi parametrlarining funksional sinamalar bilan korrelyatsiya tahlil natijalari ko'rsatib o'tilgan. ChQ DKO' (r=0,93) funksional sinamalar orasida o'rta va kuchli to'g'ri hamda teskari korrelyatsiyani ko'rsatdi.

Kasalxonaga qabul qilingan bemorlar SYuE va O'SOK ga xos bo'lgan shikoyatlarni bildirdi: jismoniy va psixo-emotsional zo'riqishga yurak ez urishi to'sh ortidagi noxush sezgi, nafas qisilishi, qisqa ta'sir

qiluvchi β 2-agonistlarni doimiy ishlatishi, periferiyadagi shishishlar, umumiy holsizlik, hansirash. O'SOK va SYuE da hansirash simptomini differentsial diagnostikasi zarurligini hisobga olgan holda, barcha bemorlar qonida NT-proBNP darajasini aniqlandi.

SYuE ning funksional sinfini aniqlash uchun NT-proBNP darajasi aniqlandi. Ushbu natijalar 8 – jadvalda bayon qilingan.

Jadval 2

SYuE da NT-proBNP darajasi		
1 guruh		
(n=110)	ChF>40% (n=76)	ChF<40% (n=34)
2755 [1260; 3781]	1068 [1025-2062]	1793 [1010-2358]
2 guruh		
(n=50)	ChF>40% (n=28)	ChF<40% (n=22)
2593 [978; 3714]	1028 [979-1699]	1401 [1065-1789]

Yallig'lanish belgilarini tahlil qilishda qabul qilingan vaqtda fibrinogen va yallig'lanish oldi sitokinlar darajasida sezilarli o'sish kuzatildi har ikki guruhda ham. Bundan tashqari, 1 – guruhda bu o'zgarishlar kuchliroq namoyon bo'ldi, bu yanada aniq tizimli yallig'lanish reaksiyasini ko'rsatdi. Barcha yallig'lanish belgilarining ko'rsatkichlari 2 – guruhda biroz yuqori edi, ammo ishonchli farqlar faqat fibrinogen va IL-6 uchun qayd etilgan. Yallig'lanishga qarshi sitokinlar darajasining oshishi ham aniqlandi, ammo har ikkala guruhda

ham faqat IL-8 ga nisbatan sezilarli farqlar qayd etildi, bu esa yallig'lanishga qarshi potentsialning etishmasligi (3 – jadval).

SYuE bilan asoratlangan O'SOKda va SYuE bo'lgan bemorlarda hamda sog'lom va taqqoslash guruhlari sitokinlarning faolligi sezilarli darajada oshdi. Asosiy guruhdagi bemorlarda il-6 va 8 darajasida, yallig'lanishga qarshi ta'sirga ega bo'lgan, 1 va 2 taqqoslash guruhidagi bemorlarga nisbatan sezilarli pasayish sog'lom guruhdan farq qilmadi. Shunday qilib, yallig'lanish oldi sitokinlar tizimidagi muvozanatni qayd etish mumkin.

Jadval 3

Immunologik tahlil natijalari				
Tekshirish guruhlari	Fibrinogen	CRO	IL – 6	IL – 8
1 – guruh (110)	5,48±1,4	53,3±17,41	135,0±20,81	325,0±20,8
2 – guruh (50)	4,35±1,5	38,3±10,81	59,1±11,41	123,2±10,5
3 – guruh (30)	2,57±0,3	7,8±2,5	8,4±2,5	28,4±8,4

NT-proBNP darajasining o'rtacha miqdori 1 guruhidagi tadqiqotga qo'shilish bosqichida 2755 [1260; 3781], 2 guruh – 2593 [978; 3714] edi. Ko'rsatilgan qiymatlardan ko'rinib turibdiki, har ikki guruh o'rtasida NT-proBNP darajasida ishonchli farqlar aniqlanmagan

($p>0,05$). ChQChF 40% dan kam bo'lgan bemorlar guruh ichidagi tahlilda NT-proBNP darajasi sezilarli darajada yuqori bo'lib, bu SYuE ($p<0,05$) og'irligi bilan bog'liqdir.

Jadval 4

6 daqiqalik piyoda yurish sinovi KHBSH natijalari				
Ko'rsatkichlar	(n=110)	(n=50)	(n=30)	r
piyoda 6 daqiqalik sinov (metr)	226,0 [232,0; 374,0]	254,0 [225,0; 410,0]	600 [100; 215]	< 0,001
KHBSH	10 [6; 8]	9 [5; 8]	0	< 0,001

Yuqoridagi ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki ikkala guruhdagi bemorlar dastlabki bosqichda taxminan bir xil jismoniy mashqlar tolerantligiga ega edilar. Ushbu funksional sinamalarning natijalari shuni ko'rsatadiki SYuE belgilari ikkala guruhda ham ustunlik qildi. 2-guruhda 6 daqiqalik piyoda yurish test natijalariga ko'ra o'rtacha masofa uzoqroq bo'lishiga qaramay guruhlarda o'rtasida sezilarli statistik farqlar aniqlanmadi ($p> 0,05$). Shunday qilib SYuE funksional sinfini baholash laboratoriya parametrlari, bemorning anamnezi asosida olingan ma'lumotlar va funksional testlar asosida amalga oshirildi, ular bir-birini to'ldirdi va shunga o'xshash natijalarni ko'rsatdi.

Tadqiqotning bosqichlarida barcha bemorlarning yurak faoliyatini baholash va gemodinamik holatni aniqlash uchun ExoKG dan foydalanildi. Tekshirilayotgan guruhlarda yurak faoliyati va

gemodinamikasining ko'rsatkichlarini qiyosiy tahlil qilish yurakdagi ma'lum o'zgarishlarni ko'rsatdi. Ikkala guruhdagi bemorlarda ChB va ChQ bo'shlig'ining kengayishi, chap qorincha orqa devori, qorinchalar aro to'siqning qalinligining ortishi aniqlandi. Shu bilan birga SYuE da chap qorincha va o'pka arteriyasidagi qon bosimi o'zgarishi qayd etildi. Ushbu o'zgarishlar SYuE va O'SOK og'irlik darajasi bilan bog'liq. ExoKG natijalari ilgari o'tkazilgan laboratoriya va funksional tekshiruv usullarini to'ldiradi va bemorlarning surunkali yurak yetishmovchiligi funksional sinfi bo'yicha taqsimlanishini shuningdek o'pka gipertenziyasi mavjudligi bilan bog'liq og'irlik darajasini ifodalaydi. 5-jadvalda guruhidagi bemorlarning asosiy exokardiografik ko'rsatkichlarini keltirilgan.

Jadval 5

Gemodinamikasining ko'rsatkichlarini qiyosiy tahlil

Ko'rsatkichlar	1 – guruh (110)	2 – guruh (50)	p
ChQ DKO'sm	5,7 [5,4-5,9]	5,4 [5,0-5,9]	>0,05
ChQ SKO' sm	4,3 [3,6-5,25]	4,0 [3,7-4,3]	> 0,05
ChQ ChF %	45,25 [38,5-52,0]	48 [42,0-54,0]	> 0,05
Diastola vaqtidagi ChQODQ sm	1,1 [1,0-1,2]	1,2 [1,1-1,3]	>0,05
QATQ sm	1,1 [1,0-1,2]	1,2 [1,1-1,3]	> 0,05
ChB	4,5 [4,0-5,0]	4,5 [3,8-5,2]	> 0,05
O'Q	3,1 [2,9-3,3]	3,0 [2,9-3,1]	> 0,05
O'B	4,4 [4,1-4,7]	4,3 [4,0-4,6]	> 0,05
O'A qon bosimi	40,9 [39,6-46,1]	32,0 [26,0-44,0]	< 0,05

Ma'lumotlardan shuni ko'rishimiz mumkinki 2 – guruhdagi bemorlarda chaq qorinchaning SKO' va DKO' 1 – guruh bemorlariga nisbatan sezilarli darajada yuqori qiymatlari qayd etildi. Ushbu natijalar o'pkaning surunkali obstruktiv kasalligi surunkali yurak yetishmovchiligi bilan asoratlanganda ikkala kasallik bir birining klinikasini og'irlashtirishi bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Nafas olish tizimining funksional holatini baholash uchun barcha bemorlarda spirografiya tekshirish usuli o'tkazildi

O'SOK bilan og'rigan bemorlar o'rganilayotgan guruhlarda spirometriya natijalarini baholashda quyidagi natijalar olindi. Birinchi guruhda restriktiv buzilishi (O'TS) ko'rsatkichi statistik jihatdan ishonchli emas edi (p>0,05). JChNH1 ning qiymati bronx yo'llari o'tkazuvchanligining buzilishi borligini bildiradi. Har ikki guruhda 400 mg dozasi fenoterol bilan farmakologik test o'tkazilganda birinchi guruhdagi ayrim bemorlarda salbiy natijani ko'rsatdi bu nafas yo'llarining qaytmas obstruksiyasini ko'rsatdi.

Shunday qilib, O'SOK bilan kasallangan bemorlarda bronxial yo'llari o'tkazuvchanlikning barcha ko'rsatkichlarida progressiv pasayish kuzatiladi. Bronxlar o'tkazuvchanligining buzilishi nafas yetishmovchiligining kuchayishiga olib keladi, bu esa o'z navbatida yurak-qon tomir tizimi tomonidan asoratlarni yuzaga keltiradi.

Keltirilgan natijalardan shu narsalar aniq bo'ldiki birinchi va ikkinchi guruhdagi SYuE bilan kasallangan bemorlarda tashqi nafas funksiyasi o'rganilganda sezilarli farqlar aniqlandi. Birinchi guruhdagi bemorlarda obstruksiya darajasi ancha yuqori buni ushbu guruhdagi

bemorlar O'SOK bilan kasallanganligi bilan ta'kidlashimiz mumkin. Bundan tashqari ikkala guruhdagi bemorlar ham bronxodilatatsion testda salbiy natijalarni qayt etdi. Ikkala guruhdagi bemorlarda ExoKG tekshirishlari o'tkazilganda 1-guruhda nisbatan salbiy o'zgarishlar kuzatildi bu O'SOK ning SYuE bilan og'irlashishi bilan bog'liqdir. Birinchi va ikkinchi guruhlarda pro-BNP darajasi aniqlanganda O'SOK bilan kasallangan asosiy guruhda ushbu ferment miqdori yuqoriligi aniqlandi ushbu natijani ikkala kasallikning bir birini og'irlashtirishi va o'pkaning surunkali obstruktiv kasalligining erta bosqichlarida SYuE paydo bo'lishidan darak beradi. Funksional sinamalar natijalariga ko'ra birinchi guruhdagi bemorlarda salbiy natijalar aniqlandi. Ushbu bo'limda aniqlangan natijalar va ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki O'SOK bilan kasallangan bemorlarda SYuE ni erta bosqichlarda aniqlash va barvaqt davolashni boshlash bugungi kunning dolzarb muammolaridan biriga aylanib bormoqda. Ushbu muammolarni bartaraf qilish uchun O'SOK va SYuE diagnostik va davolash standartlariga ayrim qo'shimchalar kiritishni talab qilmoqda.

Olti oydan so'ng barcha bemorlar qayta tekshirilganda bir xil hajmdagi tekshirishlar natijalari keltirilgan. Bemorlar NT-proBNP darajasini aniqlash, 6-daqiqa yurish test amalga, KHBSH to'lgan, ExoKG va spirometriya amalga oshirildi, EQ-5D-5l va SGRQ so'rovnomasiga amalga oshirildi, Bode indeksi baholandi.

6 oylik terapiyadan keyin proBNP darajasini aniqlash quyidagi natijalarni ko'rsatdi.

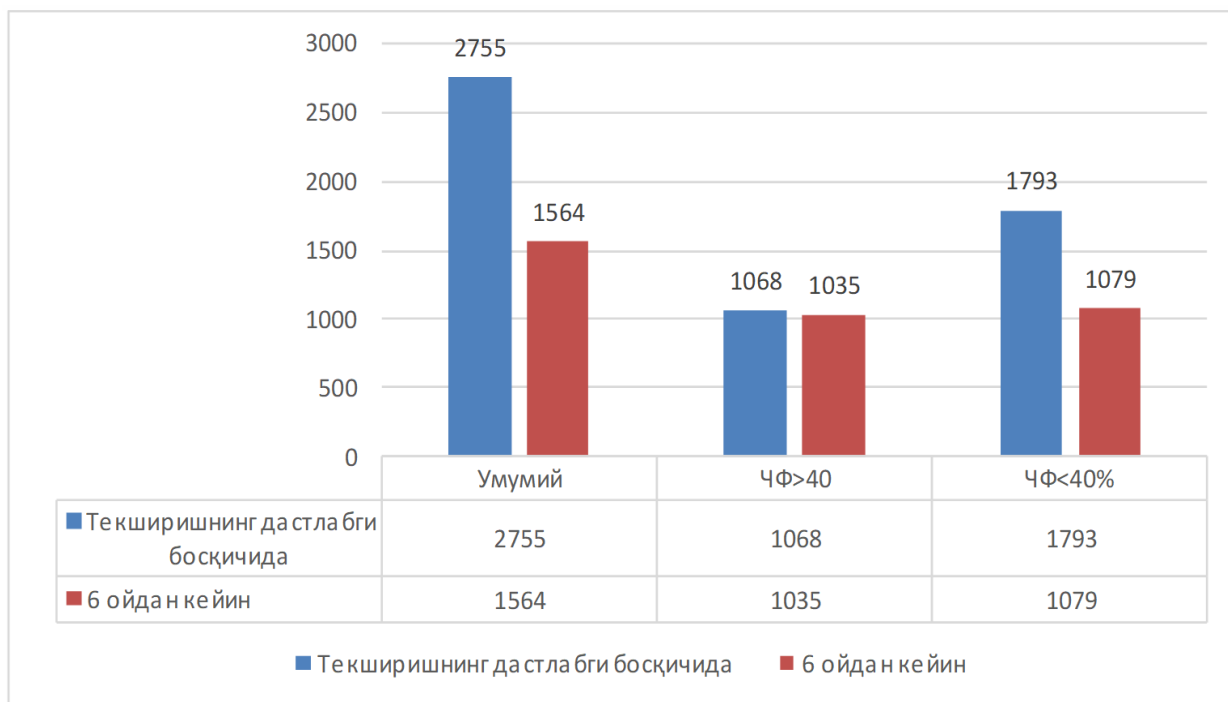
Jadval 6

6 oylik terapiyadan keyin proBNP darajasi

1 – guruh (110)			
Ko'rsatkichlar	(n=110)	ChF>40% (n=76)	ChF<40% (n=34)
Tekshirishlarning dastlabki bosqichida	2755 [1260; 3781]	1068 [1025-2062]	1793 [1010-2358]
6 oydan so'ng	1564 [1200-3863]	1035 [1020-3050]	1079 [1018-1140]
p	1-2 >0,05	1-2 >0,05	1-2 >0,05
2 – guruh (50)			
Ko'rsatkichlar	(n=50)	ChF>40% (n=28)	ChF<40% (n=22)
Tekshirishlarning dastlabki bosqichida	2593 [978; 3714]	1028 [979-1699]	1401 [1065-1789]
6 oydan so'ng	1239 [978; 1500]	1037 [902-1712]	1045 [1015-2083]
r	3-4 <0,05	3-4 <0,05	3-4 <0,05
	2-4 <0,05	2-4 <0,05	2-4 <0,05

Olingan natijalarni tahlil qilishda NT-proBNP darajasining dinamikasida ishonchli farqlar birinchi guruhda aniqlanmagan. ChF > 40% va ChF < 40% bo'lgan bemorlarda guruh ichidagi ushbu ko'rsatkichni baholashda NT-proBNP parametrida o'sish kuzatildi, ammo statistik farq yo'q edi. Ushbu natija SYuE ning barqaror klinikasida sezilarli ijobiy klinik natijalarsiz ko'rsatadi. 6 oydan keyin ikkinchi guruhda ishonchli ijobiy dinamika mavjud. Ushbu ko'rsatkichni ChF > 40% bilan kichik guruhda baholashda farqlarning ishonchliligi ham muhim (p<0,05) edi, ammo NT-pro-BNP o'rtacha qiymatlari taxminan bir xil darajada edi. ChF < 40% bilan kichik guruhda NT-proBNP qiymatini 40% ga kamaytirish shaklida yanada aniq ijobiy laboratoriya dinamikasi qayd etildi. Ikkinchi guruhdagi bemorlarda o'tkazilgan terapiya kamroq qulay prognozli bemorlarga katta ta'sir ko'rsatdi.

40% va ChF < 40% bilan kichik guruhlarga guruhlarni taqsimlash bunday bemorlarning ahvolidagi dinamikasi mutlaqo boshqacha bo'lib, klinik baholash aniqroq ma'lumotlar bilan amalga oshirilishi kerak. Taqdim etilgan ma'lumotlardan ko'rinib turibdiki, 1 va 2 guruhlarda NT-proBNP darajasining o'rtacha qiymati navbati bilan 2755 pg/ml va 2593 pg/ml edi. ChF <40% bo'lgan bemorlarda ChF mezonlari bo'yicha ikkinchi guruhda bo'linib, bu ko'rsatkich uzoq muddatli terapiya orqali 1564 pg/ml va 1239 pg/ml ni tashkil etdi va bu bemorlarning ushbu toifasiga yondashishni tubdan o'zgartiradi. NT-proBNP darajasining dinamikasi shifokorga terapiyaning taktikasini tanlashda va ayniqsa uning samaradorligini baholashda yordam beradi. Batafsil ma'lumot 9 va 10 rasmlarda keltirilgan.

2-rasm. 1-guruh NT-proBNP pg/ml darajasining dinamikasi

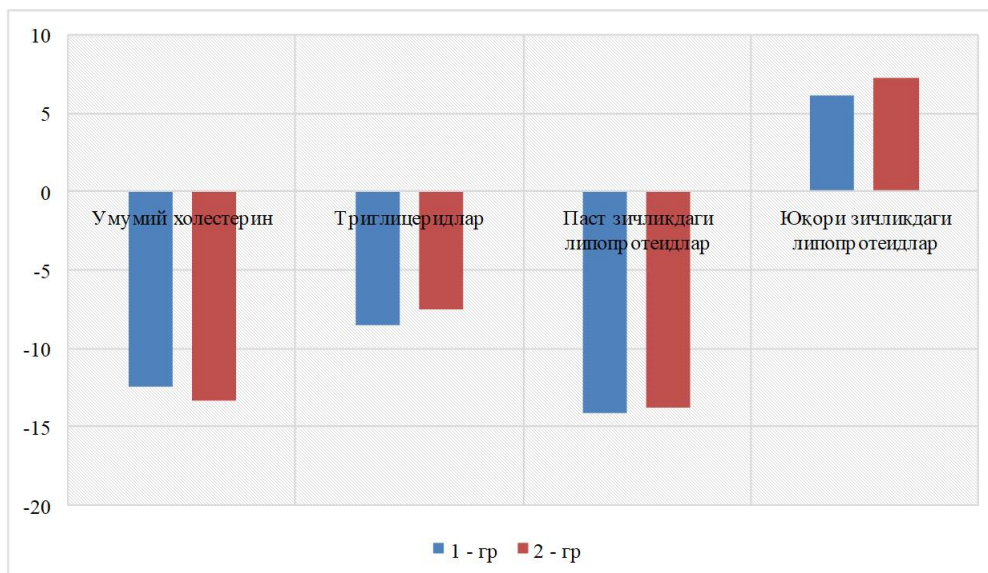

3-rasm. 2-guruh NT-proBNP pg/ml darajasining dinamikasi

3 rasmdagi gistogrammada grafik ChF<40% bo‘lgan bemorlarda ARNI, ivabradin kompleksining ustunligini ko‘rsatadi. Tadqiqot kiritilgan paytda NT-proBNP o‘rtacha qiymati 2593 [1028-1401] edi, 6 oy ichida, bu parametr kamayishi deyarli 40% edi va 1293 [1037-1045] yetdi. Olingan natijalar shubha tug‘dirmaydi va SYuE va past ChF ning yuqori funksional sinflari bo‘lgan bemorlarda terapiyaning samaradorligini ko‘rsatadi.

Valsartan/sakubitril kompleksi valsartanni alohida ishlatishdan ko‘ra eng yaxshi natijalarni ko‘rsatdi. SYuE<40% bo‘lgan bemorlarda NT-proBNP darajasining pasayishi shaklida sezilarli laboratoriya dinamikasi kuzatildi, bu SYuE shakllanishi va rivojlanishi bilan bog‘liq

patogenetik mexanizmlarga ta‘sir ko‘rsatadi. Olingan natijalar surunkali yurak yetishmovchiligi bilan asoratlangan o‘pkaning surunkali obstruktiv kasalligiga bilan og‘rigan bemorlarning jismoniy zo‘riqishga chidamliligini yaxshilashga katta ta‘sir ko‘rsatadi. ChB bo‘shlig‘ining kamayishi va O‘A bosimining pasayishi nafaqat SYuE balki O‘SOK ning regressiyasini ham ko‘rsatadi. Surunkali yurak yetishmovchiligi bilan asoratlangan o‘pkaning surunkali obstruktiv kasalligi fonidagi semiz bemorlarni davolashda if-kanali ingibitorlaridan foydalanish ushbu bemorlarda bronxoobstruktiv sindromni kamaytiradi va xurujlar sonini sezilarli darajada kamaytiradi.

4-rasm. Lipid spektri

75 (80%) bemorlarda plazma xolesterin, triglitseridlar, juda past zichlikli lipoprotein, past zichlikli lipoproteinning sezilarli darajada oshishi va yuqori zichlikli lipoproteinning kamayishi kabi lipid qon ko'rsatkichlari dastlab buzilgan. Shu bilan birga, aterogenlik indeksida sezilarli o'sish kuzatildi.

Olti oylik davolanishdan so'ng, har ikki guruhda ham ishonchli bo'lmagan ijobiy dinamika kuzatildi. Umumiy xolesterin, uning aterogen fraksiyalari pasayishi ko'rsatildi, natijada aterogen indeksining birinchi va ikkinchi guruhlarda 14,9 va 17,4% kamayishiga olib keldi (4 – rasm).

Surunkali yurak yetishmovchiligi bilan asoratlangan o'pkaning surunkali obstruktiv kasalligi fonidagi semiz bemorlarni davolash sxemasiga SYuE ni davolash preparati statinlardan foydalanish metabolik jihatdan neytral ta'sirga ega. RAAS blokatorlari bilan

vazoprotektiv, antioksidant ta'sir va sinerjiyasi tufayli lipid metabolizmining profilini yaxshilashga yordam beradi, bu esa o'z navbatida qon tomirlar o'tkazuvchanligining yaxshilanishiga va shu orqali yurak yetishmovchiligidaning klinikasi kamayishiga yordam beradi.

Davolash muolajalaridan keyin yallig'lanish belgilarini tahlil qilishda qabul qilingan vaqtda fibrinogen va yallig'lanish oldi sitokinlar miqdori ikkala guruhda ham kamaydi. Bundan tashqari, ikkala guruhda o'zgarishlar kuchliroq namoyon bo'ldi (5 – jadval).

SYuE bilan asoratlangan O'SOKda va SYuE bo'lgan bemorlarda hamda sog'lom va taqqoslash guruhlarini sitokinlarning faolligi sezilarli darajada kamaydi. Shunday qilib, yallig'lanish oldi sitokinlar tizimidagi muvozanatni qayd etish mumkin.

Jadval 7

Tekshirish guruhlari	Fibrinogen	CRO	IL – 6	IL – 8
1 – guruh (110)	4,8±1,4	32,2±15,1	62,0±20,81	48,0±9,2
2 – guruh (50)	4,2±1,4	15,3±10,81	9,1±1,41	30,2±3,1
3 – guruh (30)	2,52±0,3	2,8±0,5	8,4±2,5	25,4±8,4

6-daqiqalik yurish testi va KHBSH dinamikasi 8- jadvalda taqdim etilgan.

Jadval 8

1 – guruh (110)			
6-daqiqalik yurish testi			
Ko'rsatkichlar	(n=110)	SYuE>40% (n=76)	SYuE<40% (n=34)
6 oydan so'ng	226,0 [232,0; 374,0]	300,0 [220,0-420,0]	245,0 [240,0-250,0]
r	1-2 <0,05	1-2 <0,05	1-2 <0,05
KHBSH			
Ko'rsatkichlar	(n=110)	SYuE>40% (n=76)	SYuE<40% (n=34)
6 oydan so'ng	10 [6; 10]	5 [4; 6]	7,5 [7; 8]*
r	3-4 <0,05	3-4 <0,05	3-4 <0,05
2 – guruh (50)			
6-daqiqalik yurish testi			
Ko'rsatkichlar	(n=50)	SYuE>40% (n=28)	SYuE<40% (n=22)
6 oydan so'ng	254,0 [225,0; 310,0]	220,0 [180,0-280,0]	210,0 [120,0-240,0]
r	5-6 <0,05 2-6 >0,05	5-6 <0,05	5-6 <0,05
KHBSH			
Ko'rsatkichlar	(n=50)	SYuE>40% (n=28)	SYuE<40% (n=22)
6 oydan so'ng	9 [5; 9]	4 [3-5]	9 [7-9]
r	7-8 <0,05	7-8 <0,05	7-8 <0,05

Shuningdek O'SOK bilan kasallangan bemorlar diagnostik standartlariga proBNP ni kiritish SYuE ni erta bosqichlarda aniqlash va o'z vaqtida davolash tadbirlarini boshlash va asoratlarning oldini olishda samarali usul sifatida xizmat qiladi.

Xulosalar. Surunkali yurak yetishmovchiligi bilan asoratlangan o'pkaning surunkali obstruktiv kasalligi endotelial disfunktsiya patogenetik mexanizmlari SYuE bilan bemorlarga qaraganda ustunligi bilan tavsiflanadi. Ivabradin kompleksidan foydalanish SGRQ so'rovnomasiga va EQ-5D-5L so'rovnomasiga ko'ra tavsiflovchi savollar asosida hayot sifatini yaxshilash bilan tavsiflanadi. ARNI va if kanali ingibitorlarini qo'llaganimizda sitokinlar, pro-BNP darajasi

nafaqat O'SOK prognozini baholash uchun, balki SYuE gida ham qo'llanilishi mumkin, chunki ikkala kasallik parametrlari bilan kuchli o'zaro bog'liqlik mavjud. if kanali ingibitorlaridan foydalanish SYuE og'irlik darajasini tavsiflovchi laboratoriya va instrumental markerlarni yaxshilashga yordam berdi va ChF<40% bo'lgan bemorlarda katta samaradorlikni ko'rsatdi. β -blokatorlarni qabul qilolmaydigan bemorlarning davolash kompleksiga ivabradinni kiritish surunkali yurak yetishmovchiligi bilan asoratlangan o'pkaning surunkali obstruktiv kasalligi fonidagi semiz bemorlarda bronxial o'tkazuvchanlikning yomonlashishiga olib kelmadi.

References/Список литературы/Iqtiboslar

1. Аляви А. Л., Рахимова Д. А., Тиллоева Ш. Ш. Изучение взаимосвязи нарушений качества жизни и психики больных бронхиальной астмой и эффекты комплексной терапии //ТОМ-П. – 2019. – С. 21.
2. Болотова Е. В., Дудникова А. В. Особенности факторов риска хронической болезни почек у пациентов с хронической обструктивной болезнью легких //Нефрология. – 2015. – Т. 19. – №. 5. – С. 28-33.
3. Кароли Н. А., Бородин А. В., Ребров А. П. Особенности клиники и диагностики хронической сердечной недостаточности у больных хронической обструктивной болезнью лёгких //Кардиология. – 2019. – Т. 59. – №. 2S. – С. 47-55.
4. Кароли Н. А., Ребров А. П. Хроническая обструктивная болезнь легких и сердечно-сосудистая патология //Клиницист. – 2007. – №. 1. – С. 13-19.
5. Кароли Н. А., Ребров А. П. Влияние курения на развитие эндотелиальной дисфункции у больных хронической обструктивной болезнью легких //Пульмонология. – 2021. – №. 2. – С. 70-78.
6. Концевая А. В. и др. Экономический ущерб от болезней органов дыхания и хронической обструктивной болезни легких в Российской Федерации в 2016 году //Пульмонология. – 2019. – Т. 29. – №. 2. – С. 159-166
7. Курбанов Ф. Ш., Рахимова Д. А. Состояние пародонта у больных с хронической обструктивной болезнью легких //Наргиза Мирза-Бахтиярхоновна Абдурахманова, & Халмурад Садуллаевич Ахмедов. – С. 70.
8. Ташкенбаева Э. Н. и др. Предикторы развития сердечно-сосудистых осложнений у больных с острым инфарктом миокарда с подъемом сегмента ST //Наука и общество в эпоху перемен. – 2018. – №. 1. – С. 12-15.
9. Ташкенбаева Э. Н. и др. Механизмы кардиопротективных эффектов десфлурана и севофлурана во время реперфузии //Журнал кардиореспираторных исследований. – 2021. – Т. 2. – №. 2.
10. Кыткова О. Ю., Гвозденко Т. А., Антонюк М. В. Современные аспекты распространенности хронических бронхолегочных заболеваний //Бюллетень физиологии и патологии дыхания. – 2017. – №. 64. – С. 94-100.
11. Мамаева М. Г. и др. Маркеры системного воспаления и эндотелиальной дисфункции у больных хронической обструктивной болезнью легких //Сибирское медицинское обозрение. – 2014. – №. 1 (85). – С. 12-19.
12. Байта С. К., Ташкенбаева Э. Н., Абдиева Г. А. Effects of smoking on cardiovascular function: the role of nicotine and carbon monoxide //Журнал кардиореспираторных исследований. – 2021. – Т. 2. – №. 2.
13. Элламонов С. Н. и др. Факторы прогрессирования артериальной гипертензии у больных в коморбидности с сахарным диабетом 2 типа //Журнал кардиореспираторных исследований. – 2021. – Т. 2. – №. 2.

ЖУРНАЛ КАРДИОРЕСПИРАТОРНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

ТОМ 3, НОМЕР 3

JOURNAL OF CARDIORESPIRATORY RESEARCH

VOLUME 3, ISSUE 3

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000